

Врз основа на член 18 став 1, а во врска со став 5 од Законот за управување со отпад („Сл.весник на РМ“ бр.68/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16, 63/16), член 36 став 1 точка 6 од Законот за локална самоуправа („Сл.весник на РМ“ бр 05/02) и член 18 став 1 точка 6 од Статутот на општина Охрид („Сл.гласник на општина Охрид“ бр.08/07, 01/08, 10/10, 05/11, 09/14 и 14/14), Советот на општина Охрид на седницата одржана на ден 28.02.2018 година, донесе:

ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД НА ОПШТИНА ОХРИД ЗА ПЕРИОД 2018 -2020 ГОДИНА

Вовед

Планот за управување со отпад на општина Охрид се изготвуваше согласно одредбите на Законот за управување со отпад („Сл.весник на РМ“ бр. 68/04,71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51//11, 123/12, 14/13, 163/13, 156/15 и 63/16), приоритетите на Националниот план за управување со отпад на РМ (2006 – 2012), Стратегијата за управување со отпад на РМ (2008 – 2020) и Регионалниот план за Југозападниот регион.

Основа на овој План беше и Планот за управување со отпад во општина Охрид за периодот 2015-2017 година и пред сè, се фокусира на продолжување на активностите кои не се остварени, а беа предвидени во претходниот План.

При изработка на Планот беа направени анализи на тековната состојба, предвидување за идните состојби и проценки за одржливо подобрување на постојниот систем со примена на современите начела во управувањето со отпад, со што на Планот му е дадена покрај локална и национална и европска димензија.

Со примена на одржливо управување со отпадот се постигнува поефикасно користење на ресурсите, намалување на количината на создадениот отпад на местото на негово создавање, на начин кој ќе помогне да се постигне целта на одржливиот развој.

Притоа треба да се обезбеди универзалност на услугите преку недискриминација, одржливост на услугата, квалитетот и ефикасноста, транспарентност, економски прифатлива цена и целосно покривање на територијата на општината со услугата.

Постигнувања од Планот за управување со отпад за периодот 2015 – 2017

Во изминатиот период се извршени следните активности предвидени со Планот за управување со отпад за периодот 2015 – 2017:

- набавени се 500 нови контејнери од 1,1 м³;
- поставени се 63 контејнери за собирање на ПЕТ амбалажа, 40 корпи од мрежа за собирање хартија и 15 контејнери за собирање стакло;
- поставени се корпи за собирање на хартија во сите основни и средни училишта;
- поставен е еден подземен контејнер со капацитет 3 x 2,7 м³ ;
- набавени се половни возила со механизам за подигање контејнери;
- извршена е корекција на тарифи и цени;
- се врши организирано собирање на отпадно масло од угостителски објекти и домаќинства;
- изработени се информативни флаери за времето и начинот на подигање габаритен и зелен отпад;
- воведено е организирано собирање на отпад во 99% населени места во општина Охрид;

-се определија две локации за одделно собирање на отпадна електронска и електрична опрема од домаќинствата;

-введено е организирано собирање на габаритен и зелен отпад по реони секоја сабота во месеците: мај, јуни, септември и октомври и

-создавањето на т.н. диви депонии е сведено на минимум.

Во согласност со донесувањето на прописите, во планскиот период се завршени или се во фаза на изработка следните активности:

-изработен проектот „Подготовка на потребните документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржлив систем за управување со отпад во Пелагонискиот, Југозападниот, Вардарскиот и Скопскиот регион“;

-во фаза на изработка е катастарот на загадувачи;

-во фаза на изработка е регистар на контејнери за отпад и

-дневникот за евиденција за постапување со отпад се води редовно и уредно и покрај дневен, се изработува и месечен извештај врз основа на кој се изработува годишниот извештај.

1. Опис и оценка на постоечката состојба во врска со управувањето со отпадот

Управувањето со отпад во општина Охрид се одвива преку Јавното претпријатие „Охридски Комуналец“.

Собирањето на отпадот во општина Охрид се врши двапати дневно во потесното централно градско подрачје, еднаш дневно во поширокото централно градско подрачје, додека во останатите населени места се врши двапати неделно. Во текот на летната сезона во потесното централно градско подрачје подигањето на комуналниот отпад се врши и четири пати дневно.

Собирањето на отпадот се врши во 732 контејнери со зафатнина од 1,1 м³ наменети за објектите за колективно домување и комерцијални објекти, како и поединечно (рефус) по индивидуалните станбени објекти.

Вид на отпад	Колич. на примен отпад % (за 2015, 2016 и 2017 година)	Понатамошно постапување
измешан комунален отпад	255.610 м ³	депонирање
биоразградлив отпад	1.684 м ³	компостирање
градежен шут	7.816 м ³	депонирање
хартија	80.570 м ³	понатамошна преработка
пластика ПЕТ	1.720 кг	понатамошна преработка

Табела бр. 1: Количини на рециклабилни фракции од комуналниот цврст отпад кои се генерираат во општина Охрид на годишно ниво (Податоците се добиени од Годишните извештаи за постапување со неопасен отпад од ЈП„Охридски комуналец“).

Комунален отпад

Комуналниот отпад е најзастапен во вкупните количини отпад создадени во општината. Комуналниот отпад го вклучува отпадот кој е собран од домаќинствата, отпадот собран при одржување на јавната хигиена и одржувањето на јавните парковски површини, комерцијалните објекти и институциите. Мал дел од отпадот од домаќинствата претставува опасен отпад и тоа: батерии кои содржат тешки

метали и киселини, остатоци од бои, разредувачи, киселини, инсектициди, стари лекови и сл.

Количините на создаден комунален отпад се поголеми во урбаните области отколку во руралните средини и за нив општината располага со релативно точни податоци добиени врз основа на дневните извештаи кои се изготвуваат во ЈП „Охридски Комуналец“, врз основа на проценка на волуменот на возилата во кои се транспортира и специфичната тежина на отпадот.

Габаритен отпад

Во општината е воведена услуга на организирано собирање на габаритен отпад во периодите од март, април, мај и јуни и септември и октомври. Габаритниот отпад се собира од места предвидени за таа намена и се депонира во депонијата „Буково“.

Биоразградлив отпад

Третманот на органската фракција од комуналниот отпад се сведува на негово собирање, транспорт и депонирање заедно со другите фракции од цврстиот отпад.

Отпадот од уредувањето на дворните површини (зелен отпад) се собира на места предвидени за негово подигање. Подигањето се врши секоја сабота по реони во месеците: мај, јуни и октомври, додека органскиот отпад кој се генерира од јавните парковски површини дел се компостира во расадникот на ЈП „Охридски комуналец“.

Градежен шут

Најзастапениот инертен отпад -градежниот шут, потекнува од активности на градење, реконструкција или рушење на објекти, одржување на патна инфраструктура и сл. Овој отпад обично се состои од бетон, плочки, арматура, асфалт, дрвена граѓа, гипсени плочи, камен, земја и сл.

Согласно планот за пренамена на локацијата на која досега се депонираше градежниот шут, се изработи Физибилити студија за одлагање на градежниот шут и негов третман во Југозападниот плански регион.

Хартија и ПЕТ амбалажа

Собирањето на овие секундарни суровини Јавното претпријатие го врши со динамика на подигање двапати на ден, наутро и навечер, на сите пунктови каде има поставено контејнери за таа намена, како и на повик за поголема количина хартија и ПЕТ амбалажа од претпријатија.

Правните и физичките лица кои поседуваат дозволи за вршење складирање, третман и/или преработка на отпад исто така вршат собирање на хартија и ПЕТ амбалажа која се користи како секундарна суровина.

Со примарната селекција на овие две суровини се врши видно намалување на количината на отпадот кој се транспортира и депонира на депонијата „Буково“.

Потрошени акумулатори

Собирањето на потрошените акумулатори во општина Охрид го вршат правни лица кои поседуваат дозволи за вршење складирање, третман и/или преработка на отпад.

Отпадни масла

Податоци за создадените количини отпадни масла на локално ниво не постојат, додека според Националниот план за управување со отпад, на национално ниво се создаваат околу 8.000 т годишно на отпадни масла.

Општина Охрид изработи Проект за собирање и одлагање на отпадно масло од домаќинствата и од рестораните од страна на правно лице со дозвола за складирање и третман на тој вид на отпад.

Старо „железо“

Собирањето на старо железо во општина Охрид го вршат правни лица кои поседуваат дозволи за вршење складирање, третман и/или преработка на отпад и со оглед на веќе воспоставениот систем за управување со ваков вид отпад, овие количини нема да го оптоварат управувањето со отпад во општината.

Отпадна електрична и електронска опрема

Согласно законската регулатива општина Охрид заедно со Јавното претпријатие определија две локации за одделно собирање на отпадна електронска и електрична опрема од домаќинствата каде крајните корисници ќе можат отпадната опрема бесплатно да ја предаваат. Собирните места се наоѓаат во просторот на Јавното претпријатие, односно на локација на РЕ „Механизација“ каде се врши и собирање и балирање и на отпадот од пакување, односно хартија и ПЕТ амбалажа, како и еден контејнер за одделно собирање на отпадна електрична и електронска опрема на локација на РЕ „Паркови и зеленило“, од каде го подига овластен постапувач со тие видови отпад.

2.Предвидувања на идните состојби во врска со управување на отпадот во општина Охрид

Општина	Вкупно население		Вкупно опслужено население	Вкупно неопслужено население
Охрид	Урбан дел	43.684	43.684	/
	Рурален дел	12.065	12.002	63
Вкупно:		55.749	55.686	63

Табела бр.3: Број на опслужено и неопслужено население (Податоци според Попис 2002 год.)

Од горната табела може да се изведат следните заклучоци:

- Урбаното население е опслужено 100%, односно опфатени се 43.684 жители што претставува 78,34% од вкупното население ;
- Од вкупното рурално население опслужени се 12.002 жители, односно 21,55% и
- Неопслуженото рурално население изнесува 63 жители, односно 0,11%.

Вид на отпад	2015 год.	2016 год.	2017 год.
Измешан комунален отпад	251.390 м ³	275.600 м ³	239.840 м ³
Биоразградлив отпад	2.676 м ³	1.085,5 м ³	1.290 м ³
Хартија и картон	135,5 т	91,318 т	160 т
Пластика ПЕТ	1.16 т	/	3.110 кг

Табела бр.4: Податоци за собран отпад по години

Од горната табела е забележливо зголемувањето на количината на собран измешан комунален отпад, што се должи на вклучување на 99,8% од жителите во системот на организирано собирање на отпад на територијата на општина Охрид. Количините на собран и депониран отпад се добиваат врз основа на дневните извештаи кои се добиваат според тежината на отпадот кој се транспортира.

Исто така, според бројот на опслужено население во општина Охрид и просечниот број на туристи кои ја посетиле општината во последните две години, може да се заклучи дека:

- Од жителите на општина Охрид (од 99% од нив), за 2015, 2016 и 2017 година просечно се генерирале 15.727 т/год. ($55.575 \text{ жители} \times 283 \text{ кг/жител/год.} = 15.727 \text{ т/год}$);
- Од просечниот број на туристи кои ја посетиле општината во 2015, 2016 и 2017 година (537.710 туристи), се генерирале околу 4.722 т/год. ($20.449 - 15.727 = 4.722 \text{ т/год}$).

Со овие базични податоци може да се врши оптимизација и димензионирање на предлог-активностите за дадениот плански период. Овие количини треба да послужат за димензионирање на бројот и видот на комуналните возила кои треба да се вклучат во собирањето на комуналниот отпад, како и бројот и видот на контејнери за примарна селекција на отпадот.

3. Насоки и цели во врска со управувањето со отпад

Според законодавството на РМ, управувањето со комуналниот, комерцијалниот и другите видови неопасен отпад е надлежност на локалната самоуправа. Меѓуопштинската соработка и регионалниот пристап во решавање на проблемите е препорачан пристап.

Како главна цел на Планот се поставува воведувањето мерки и активности со кои се исполнуваат барањата на македонското законодавство, а со тоа и барањата на ЕУ.

Планот за управување со отпад треба да и овозможи на општината да продолжи со систематизирано спроведување на подобрувања на постојниот систем за управување со отпад, преку надградба на административните капацитети, техничката инфраструктура и подигањето на јавната свест околу нивните обврски што произлегуваат од законските норми, како и за придобивките кои на долг рок ќе ги имаат од тоа.

Вклучувањето на невладиниот сектор во кампањите за подигање на јавната свест околу управувањето со отпад како главна заинтересирана страна ќе придонесе за подобрување на управувањето со отпад во насока на заштита на животната средина.

Реализацијата на Планот ќе се базира преку подобрување на функционалноста на инфраструктурата за управување со комуналниот и другите видови на неопасен отпад преку јакнење на капацитетите на Општината и јавното претпријатие, зголемување на ефикасноста на инспекциските служби, подобрување на техничката инфраструктура, приклучување на регионалната депонија и затворање и рекултивирање на општинската депонија.

4. Стимулативни мерки за намалување на отпадот, негово повторно користење и рециклирање

Општина Охрид заедно со Јавното претпријатие може стимулативно да делува преку организирање шеми за селектирање, транспорт и преработка (рециклирање) на отпадот и тоа со поставување на пресконтејнери и подземни контејнери, со што се осовремени начинот на собирање на комуналниот отпад. На тој начин од една страна со пресување на отпадот се остварува голема заштеда како во капацитетот на традиционалните контејнери за смет, така и во транспортните трошоци, а од друга страна се подобруваат хигиенско–санитарните услови, заради тоа што нема непријатни мирисби и нема разнесување на отпадот.

Исто така Општината и Јавното претпријатие имаат интерес во процесот на селектирање на отпадот, заради тоа што се намалуваат количините на отпад наменети за депонирање, со што се продолжува векот на траење на општинската депонија до воспоставување на регионалниот пристап на управување со отпадот.

Со адекватна едукација на граѓаните за примарна селекција и рециклирање, пред сè на најмладата популација, односно со поставување на контејнери за рециклирање на комуналниот отпад во училиштата, со организирање на работилници за начини на користење на рециклабилни материјали во креативното изразување, ќе се зголеми свеста за поголема заштита на животната средина.

Исто така потребно е да се изработи информативна кампања за подигање на јавната свест за придобивките од примарната селекција, каде ќе биде вклучено и селектирањето на биоразградливиот отпад од комуналниот отпад. Кампањата треба да биде насочена пред сè кон земјоделците за корисноста на компостот за подобрување на почвата, како и на сите други целни групи во однос на селектирањето на хартијата, пластиката и металот.

Невладиниот сектор исто така својот интерес може да го оствари преку креирањето и имплементирањето на целокупниот систем на примарна селекција, односно селекција на отпадот на местото на создавање и негово искористување.

Со Планот се предвидува само селектирање на отпад на којшто може да се изврши примарна селекција и за кого има обезбедено откуп. Од тие причини досега се вршеше само собирање на хартија и ПЕТ амбалажа, во точно определени термини, за што има поставено посебни контејнери.

Со изработка на Физибилити студијата за одлагање на градежен шут и негов третман за Југозападниот плански регион, се прецизира и начинот на селекција на градежниот шут во општина Охрид.

Селективното собирање на ПЕТ амбалажата и хартијата се врши на тој начин што на одредени локации се поставија соодветни садови за собирање на отпадот (контејнери за ПЕТ амбалажа и стакло и мрежи за хартија). Се предвидува бројот на локациите да расте секоја наредна година со проширување на опфатената површина, започнувајќи од централното градско подрачје, преку подалечните населби, па сè до селата во општината кои имаат поголем број жители. Собирањето на овие секундарни суровини се врши по следната динамика: хартија и ПЕТ амбалажа се подига двапати на ден и тоа наутро и навечер едно возило собира хартија од сите пунктови низ градот каде што има поставено контејнери за таа намена и наутро одговара на сите повици за поголеми количини на хартија и ПЕТ амбалажа од претпријатијата.

Во реоните каде што нема простор за поставување колективни контејнери, собирањето треба да се одвива според динамика предвидена по реони (временски распоред по денови и часови). Сите учесници во овој систем ќе бидат информирани преку јавни гласила, а исто така информациите ќе се доставуваат заедно со сметките за услугата за подигање на комуналниот смет.

Со адекватна едукација на граѓаните на општина Охрид за правилно селектирање на отпадот, се предвидува количеството на селектираниот отпад да се зголеми за 3-4 пати. За таа намена потребно е да се набават 70 нови контејнери за ПЕТ амбалажа и 30 решеткасти садови за хартија. Решеткастите садови за хартија треба да ги набават сите поголеми правни субјекти кои се занимаваат со трговија, а за ПЕТ амбалажа треба да се постават во сите населби во градот. За собирање на хартија и ПЕТ амбалажа потребно е да се набават две специјални возила за таа намена.

Во реоните каде што нема простор за поставување на садови за отпад, предвидено е селекцијата да се реализира во самите домаќинства, односно да се врши примарна селекција. Реализацијата е предвидено да се изведува во фази, но после набавката на нови возила и на соодветна опрема за селекција на отпадот.

Со подигање на секундарниот отпад ќе се намалат трошоците за превоз на комуналниот отпад до депонијата „Буково“, а со средствата добиени од продажба на истиот како суровина, ќе се покријат трошоците за работни средства и работна сила. ЈП „Охридски комуналец“ има склучено договор со колективен постапувач со пакување и отпад од пакување, па ќе се искористат сите можности кои ги дава Законот за постапување со пакување и отпад од пакување.

Според законската регулатива проблемот со управувањето на индустрискиот отпад е во директна надлежност на создавачот, односно индустријата, а Општината треба да врши контрола на спроведувањето на оперативните планови за усогласување во постапката на интегрираното спречување и контрола на загадувањето, преку издавањето на Б – интегрирани дозволи.

Управувањето со растителниот отпад треба да се подобри преку воведување на компостирање на истиот, пред сè преку подигнување на свеста за управување со овој вид на отпад во руралните средини, бидејќи во досегашната пракса се покажа дека со овој вид на отпад не се постапува соодветно.

5. Реализација на системот за мониторинг при управување со отпадот

Потребните податоци за следење на реализацијата на Планот треба да бидат обезбедени од дневникот за евиденција за постапување со отпад и идентификационите формулари за транспорт и депонирање на отпадот. Со редовно водење на дневникот за евиденција за постапување со отпад на дневна основа се прави месечен извештај, врз основа на кои се изработува годишниот извештај. Овие документи се дел од подзаконскиот акт: Правилник за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишен извештај за постапување со отпад.

Исто така примената на законската регулатива во однос на управувањето со отпад ќе придонесе за ефикасно спроведување на Планот.

Јавното претпријатие како и правните лица кои поседуваат дозволи за вршење складирање, третман и/или преработка на отпад редовно ги изготвуваат дневниците за евиденција за постапување со отпадот, со што многу се олеснува следењето на реализацијата на Планот.

Во периодот утврден како временска рамка за спроведување на Планот (2018 - 2020), мерки преку кои треба да се следи реализацијата исто така ќе бидат:

- Спроведување на политиките на Планот, односно степенот на реализација на мерките во пракса;

- Степенот на развиеност на потребните инфраструктурни капацитети за управување со отпадот и

- Постигнатите квалитативни и квантитативни резултати според целите на Планот.

Индикаторите за успех, треба да бидат и одредени показатели кои треба да се мерливи и врз основа на кои може да се следи реализацијата на Планот и тоа:

- количината на вкупно собраниот комунален отпад;
- количината на селективно собраниот отпад по фракции;
- собрани средства од продажба на селектирани фракции;
- број на услужени физички и правни лица;
- процент на наплата на сметки за комунални услуги;
- број на диви депонии и
- број на успешно реализирани проекти од областа на управувањето со отпад.

6. Мерки и активности за намалување на биоразградливите состојки во отпадот наменет за отстранување

Цели за намалување на биоразградливиот отпад кој се депонира

Европската директива за депонии вовеле цели за намалување на биоразградливиот комунален отпад, којшто се одлага на депониите.

Покрај негативните последици на депонирањето на биоразградливиот отпад врз животната средина, тој отпад може исто така да придонесе за ефективно управување со ресурсите и одржлив развој, доколку правилно се регулира и управува. Посебно, биолошкиот третман на биоразградливиот отпад ги има следниве предности:

- Биолошкиот третман придонесува за активностите кои се однесуваат на ефектот на стаклена градина. Го пренасочува биоразградливиот отпад од депониите, каде при негово разлагање се создава метан, еден од најмоќните стакленички гасови.
- Примената на компостот во земјоделството претставува начин за одржување или обновување на квалитетот на почвите поради единствените својства на органската материја што се содржи во компостот. Тој има посебно значење за справување со исцрпувањето на органската материја, опустошувањето и ерозијата на почвата, како и при континуирано користење на обработливото земјиште за интензивни култури, при што доаѓа до опаѓање на органска материја.
- Примената на компостот во хортикултурата и во домашното градинарство претставува валидна замена за тресет, на овој начин намалувајќи го степенот на експлоатација на влажни почви и природни ресурси.
- Анаеробната дигестија претставува средство за производство на зелена енергија, со можност за добивање на талог што, по соодветна аеробна фаза, може да се користи како подобрувач (бонификатор) на почвата. За оној биоразградлив отпад којшто е погоден за анаеробна дигестија, овој биолошки третман ги комбинира предностите од компостирањето со создавањето на енергија.

Опис и оценка на состојбите со биоразградливиот отпад во општина Охрид

Третманот на органски отпад, односно на органската фракција од комуналниот цврст отпад на територијата на општина Охрид се сведува на негово собирање, транспортирање и депонирање заедно со другите фракции од комуналниот цврст отпад. Органскиот отпад од комуналниот цврст отпад не се

одвојува, додека органскиот отпад кој се генерира во земјоделството, поради непокриеноста на руралниот дел од општината за подигнување на овој вид отпад, најчесто се фрла на несоодветни места или пак се гори. Ваквите начини на постапување со овој вид на отпад се голем ризик за животната средина и директно придонесува кон загадување на почвата, водата и воздухот.

Врз основа на бројот на жители, може да се констатира дека годишната продукција на биоразградлив отпад од домаќинствата во општина Охрид е приближно 1.500 м³. За добивање на попрецизна слика треба да се земе предвид и продукцијата на биоразградлив отпад кој потекнува од земјоделски активности како и биоразградливиот отпад кој се создава при редовно одржување на парковите и зелените површини на територија на општината.

Постојниот начин на постапување со биоразградливиот отпад не соодејствува со законските решенија од областа на управување со отпадот во Р.Македонија, а особено не со системот на интегрално управување со отпадот кој е дефиниран како најприфатлив во сите стратешки документи кои ја третираат оваа област во Р.Македонија.

Одлагањето на органската фракција на депонија, резултира со трајни проблеми по животната средина (емисии на стакленички гасови, создавање на депониски исцедок, загадување на почвата, подземните води и сл.). Покрај ова, не може, а да не се земат предвид економските ефекти од ваквото постапување со отпадот. Самото одлагање на биоразградливиот отпад на депонија претставува губиток на драгоцен депониски простор и намалување на капацитетот или векот на депонијата. Кога на ова ќе се додадат и трошоците за транспорт и собирање, очигледна е потребата за изнаоѓање поефикасни решенија, заради што Општина Охрид изработи Интегрирана студија за компостирање на биоразградливиот отпад.

Компостирање на биоразградливиот отпад

Компостирањето на биоразградливиот отпад може да се организира на различни начини:

- *Домашно компостирање*, кога компостирањето на биоразградливиот отпад како и користењето на компостот се одвива индивидуално во градините, дворовите или терасите што припаѓаат на приватни домаќинства.
- *Општинско компостирање*, кога компостирањето на биолошкиот отпад се организира од страна на една заедница (месна, општинска или група граѓани) на одредена локација со цел да се компостира нивниот сопствен биоразградлив отпад најблиску до местото на неговото создавање.
- *Централизирано компостирање*, кога компостирањето на биолошкиот отпад се врши за еден регион кој може да опфати повеќе општини. Целта на ваквото окрупнување е оптимално искористување на капацитетите, ограничување на трошоците и максимална контрола на процесот на компостирање.

Со цел намалување на количината на биоразградливиот отпад во состав на комуналниот отпад, а со тоа и намалување на количината на биоразградлив отпад кој се депонира, исто така потребно е да се спроведат следните активности:

- Да се организираат јавни кампањи за промоција на компостирањето;
- Да се организира проект за компостирање во руралните делови од општината и
- Да се воспостави примарно селектирање на органски отпад.

7. Локации и начини за отстранување на отпадот

Депонирање на комунален отпад

Собраниот отпад ЈП „Охридски Комуналец“ го депонира на депонијата „Буково“, која се наоѓа на магистралниот пат Охрид – Битола и е оддалечена 25 км од Охрид, на надморска висина од 1.190 м на планината Буково. Се простира на површина од 27.880 м² и ја сочинуваат две платоа за одлагање и една депресија. Во неа се депонираат околу 700 м³ комунален отпад дневно, додека во летниот период дневното депонирање достигнува до 1.100 м³ комунален отпад, или вкупно 290.000 м³ комунален отпад годишно.

Со проектот „Подготовка на потребните документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржив систем за управување со отпад во Југозападниот регион“, Општината треба да се вклучи во регионалниот систем за управување со отпад.

Врз основа на моменталната динамика и начинот на отстранување на отпадот, постоечката депонија може да се експлоатира уште околу 5 години. Ако се земе предвид дека биоразградливиот отпад учествува со 26 % во вкупниот комунален отпад кој се депонира, векот на депонијата може да се зголеми со воведување на компостирање на овој вид отпад.

Отпадот се депонира измешан без претходна секундарна селекција и заради тоа содржи голема количина на стакло и хартија, што во летните месеци може да доведе до самозапалување на отпадот. Од тие причини со булдожер се врши набивање на отпадот и негово покривање со слој од земја.

Патниот систем во депонијата обезбедува доволно простор за движење и маневрирање на возилата кои го собираат и транспортираат отпадот. На влезот има истакната табла за забранет влез на невработени лица, има стражарница и има рампа која на крај на денот се заклучува, но несовесни граѓани често го истураат отпадот пред рампата.

Депонирање на градежен шут

Согласно плановите за пренамена на локација Мауцкер, каде се вршеше депонирање на градежниот шут, потребно е да се изнајде стратегија за одлагање и третман на градежен шут, според Студијата за одлагање градежен шут и негов третман во Југозападниот плански регион.

8. Податоци за интегрирана мрежа за отстранување на отпадот

Интегрираното управување со отпадот подразбира негово следење од создавањето, минимизирање на местото на настанување, собирање, транспорт, третман и депонирање, што резултира со одржливо управување со отпадот со добра покриеност и доволно капацитети за давање услуги на собирање, транспортирање и депонирање до изградба на регионална депонија.

Сите правни лица, создавачи на отпад, согласно Законот за управување на отпад се должни да склучат посебни договори за собирање и транспортирање на отпад со овластениот давател на услугата на територија на општината.

Врз основа на податоците добиени од ЈП „Охридски комуналец“ – Охрид организираното собирање на комуналниот отпад се врши во 99% од населените

места, односно подрачјето на градот Охрид, викенд-населбите: Лагадин, Елешец, Исток и селата: Пештани, Трпејца, Љубаништа, Долно Лакочереј, Горно Лакочереј, Рача, Коњско, Лескоец, Велгошти, Косел, Ливоишта, Вапила, Опеница, Куратица, Елшани, Велестово, Орман и манастрски комплекс Св.Наум, со што се опфатени 55.686 жители. Организирано собирање на комуналниот отпад не се врши во селата: Речица, Плаќе, Завој, Рамне, Свињишта, Сирула, Скребатно и Расино заради тоа што во овие населени места има многу малку постојани жители.

Ред.бр.	Населени места во општина Охрид	Број на домаќинства	Број на жители
1.	с.Рача	427	1.043
2.	с.Велестово	52	53
3.	нас.Св.Стефан	105	112
4.	нас.Долно Коњско	151	551
5.	нас.Исток	45	117
6.	с.Елшани	163	590
7.	нас. Елешец	87	69
8.	нас. Лагадин	174	20
9.	с.Пештани	443	1.326
10.	с.Трпејца	130	303
11.	с.Љубаништа	233	171
12.	с.Орман	32	104
13.	с.Подмоље	159	331
14.	с.Велгошти	690	3.060
15.	с.Горно Лакочереј	133	515
16.	с.Долно Лакочереј	171	728
17.	с.Лескоец	810	2.595
18.	с.Косел	169	586
19.	с.Ливоишта	54	178
20.	с.Куратица	105	326
21.	с.Опеница	31	58
22.	с.Вапила	49	112

Табела бр.5: Број на опслужени населени места и домаќинства

Покрај основната дејност собирање, подигање, транспортирање и депонирање на комуналниот отпад на депонија, ЈП „Охридски комуналец“ врши и други дејности, како одржување на јавна чистота во градските и приградските населби, чистење покрај брегот и кејот на Охридското Езеро, одржување на градските паркови, зеленило, парк-шуми и други дополнителни дејности на Јавното претпријатие.

Во општина Охрид според планираната динамика се собираат и подигнуваат следните видови на отпад:

- Кабаст отпад се подигнува по реони секоја сабота во месеците: март, април и мај како и септември, октомври и декември, а истиот треба да биде оставен до контејнерите или на местата предвидени за подигнување на сметот и
- Отпадот од уредување на дворните површини (зелен отпад) се подига секоја сабота по реони во месеците: мај, јуни и ноември. Истиот треба да се стави во посебни најлонски кеси и да се остави до контејнерите или на места предвидени за подигање смет.

9. Технички и други услови коишто треба да се исполнат при управувањето со отпадот

Јавното претпријатие располага со следниот возен парк:

Реден број	Тип на возило	Број на возила
1.	Специјални возила за подигање, транспортирање и депонирање на отпад	16
2.	Товарач РД 130	1
3.	Комбиниран булдожер ФБ 100.2	1
4.	Цистерна за миење улици	1
5.	Трактори	2
6.	Камион-кипер со носивост од 2тона (ТАМ)	1
7.	Камион кипер со носивост од 4,5 тона (ФАП)	1
8.	Балирка за секундарни суровини	3

Табела бр.6: Податоци за опрема која се користи за собирање на отпад во Јавното претпријатие

За адекватна имплементација на Планот, потребно е Јавното претпријатие технички да се доопреми со набавка на нови возила и опрема. За наредниот период предвидена е набавка на булдожер- гасеничар за одржување на депонијата „Буково“, еден трактор со приколка од 4 м³, возило со постоечка надградба – влекач, едно возило од 8 м³ за собирање на отпад и две возила од 20 -22 м³ за собирање на отпад, како и 3 пресконтејнери.

Исто така, Планот предвидува реализирање на проектни активности за санација и доуредување на депонијата „Буково“. За таа цел потребно е да се изврши санирање на пристапните патишта и редовно покривање на депонираниот смет со слој од земја со што ќе се спречи можноста од samozапалување на депонијата во летниот период. Исто така предвидено е поставување на монтажна куќарка и метална рампа за влез и излез од депонијата.

Овие активности се предвидени како дел од активностите во процесот на вклучување на општина Охрид во системот на регионално управување со отпадот, при што депонијата „Буково “ ќе мора да се затвори и рекултивира.

Во меѓувреме предвидените мерки во однос на рециклирање и компостирање на отпадот, треба да се запазат во целост, со што би се намалиле количините на отпад кои се депонираат.

10. Мерки за санација на дивите депонии

Со воведување на системот на собирање, транспортирање и депонирање на комуналниот отпад скоро на целата територија на општина Охрид, создавањето на т.н.диви депонии е сведено на минимум.

11.Активности коишто се преземаат од страна на Општина Охрид во врска со управувањето со отпадот

Тенденција на овој План е металните контејнери од 1,1 м³ да се заменат со пластични, кои се попрактични за манипулација и поедноставни за одржување. Исто така предвидено е поставување на нови 3 пресконтејнери во поголемите станбени блокови, како и поставување на подземни контејнери на поголемите сообраќајници

каде согласно законската регулатива не евозможен поинаков начин на собирање на отпадот заради непреченото одвивање на сообраќајот.

Во делот на општината каде се наоѓаат индивидуални станбени објекти кои имаат дворно место потребно е поставување на пластични канти за отпад. Воведувањето на пластични канти за собирање на отпадот ќе придонесе за намалување на растурањето на отпадот по улиците, за разлика од досегашната пракса за собирање во кеси.

Заради конфигурацијата на општина Охрид, во некои делови од градот и околината е отежнато собирањето на отпадот заради тесните и непристапни улици. Од тие причини потребно е да се набават возила со помала кубикажа кои непречено би можеле да се движат по улиците, особено во летниот период од годината.

Согласно законската регулатива, општина Охрид заедно со Јавното претпријатие определија две локации за одделно собирање на отпадна електронска и електрична опрема од домаќинствата каде што крајните корисници ќе можат отпадната опрема бесплатно да ја предаваат. Собирните место се наоѓа во просторот на Јавното претпријатие, односно на локација на РЕ „Механизација“ каде што се врши и собирање и балирање и на отпад од пакување, односно хартија и ПЕТ амбалажа и од каде што го подига овластен постапувач со тие видови отпад, како и на просторот на расадникот каде има поставено контејнер за собирање на отпадната опрема.

Општината исто така ќе се вклучи во сите иницијативи за селективно собирање на специјалните текови отпад (отпадни масла, искористени гуми и возила и отпадна електрична и електронска опрема) кои ќе бидат организирани на национално ниво, како и на акциите организирани од овластени собирачи.

Отпадот за кој има организиран систем на селекција, односно, хартија, картон, пластика ПЕТ, стакло и отпад од електрична и електронска опрема, се откупува од лиценцирани фирми за складирање, третман и/или преработка на истите.

12. Регионален пристап на управувањето со отпад

Согласно Националниот план за управување со отпад 2009 -2015, со воведување на регионален пристап на управување со отпадот, општина Охрид припаѓа во Југозападниот плански регион заедно со уште 8 општини. Советот на општина Охрид на 10.06.2013 година донесе Одлука за давање на согласност за склучување договор за соработка за воспоставување на Регионален Одбор за управување со отпад во Југозападниот плански регион.

Согласно Регионалниот план за управување со отпад, собирањето на отпад во општината ќе треба да се прилагоди на препорачаниот начин, односно да има собирање на рециклабилниот отпад во една канта која ќе се носи во инсталација за рециклирање на материјалите, односно преработка на стакло, хартија, пластика, Fe и Al) и собирање на останатиот отпад во друга канта (канта за мешан отпад) кој ќе се носи во постројка за механичко – биолошки третман со анаеробна дигестија (производство на биогаз) проследено со аеробно компостирање на дигесторот и преработка на рециклабилен отпад. Исто така согласно Регионалниот план, предвидена е изградба на претоварна станица, за која е започната иницијатива за постапка за донесување планска документација.

До изградбата на регионалната депонија, а со цел намалување на количините на отпад кои се депонираат во „Буково“, на истата локација на која ќе биде изградена претоварната станица, планирана е изградба и на инсталација за производство на биогаз. Средствата за изградба на инсталацијата се обезбедени преку *INTERREG IPA* погранична програма за соработка Р Грција – Р.Македонија 2014- 2020.

Исто така Студијата за одлагање на градежен шут и негов третман во Југозападниот плански регион која ја изработи Центарот за развој на Југозападниот плански регион, дава предлог - решенија за решавање на проблемот со управување на градежниот шут во регионот, при што треба да се дефинираат правци за понатамошна практична реализација и да се дадат насочувања со конкретни економски исплативи алтернативи за одлагање и третман на градежниот шут во согласност со сите општини во регионот. Ваквиот пристап истовремено треба да ја подигне свеста на жителите за правилна употреба на градежниот шут, негово сортирање, рециклирање и повторна употреба со што истовремено ќе се избегне и создавањето на диви депонии.

13. Мерки за едукација и за подигање на јавната свест за управување со отпадот

Активности за јавна кампања, информирање и едукација

Превенцијата во создавањето на отпадот се заснова врз нивото на информираност и едукација на населението за вредноста на отпадот како секундарна суровина, што резултира со намалување на искористеноста на природните ресурси и нивно зачувување. Од друга страна искористувањето на отпадот доведува до намалување на штетното влијание на емисиите кој тој ги има врз водата, почвата и воздухот со што се сведува на минимум загадувањето на животната средина.

Од овие причини, овој План предвидува едукација за превенција со организирање проекти за подигање на јавната свест, со нагласок на училишната младина како целна група, кај којашто се очекува најголем ефект. Предвидено е организирање активности за изработка на предмети од рециклабилни материјали, собирни акции на стара хартија и ПЕТ амбалажа, организирање на еколошки акции за чистење, уредување на просторот во училишните дворови, што е значајна придобивка на локално ниво во напорите за подигнување на свеста и учење уште од мали нозе дека отпадот е суровина, а не нешто што треба да се отфрли и да ја загадува животната средина.

За придобивките од примарната селекција, потребно е да се изработи информативна кампања за подигање на јавната свест, каде ќе биде вклучено и селектирањето на биоразградливиот отпад од комуналниот отпад. Кампањата треба да биде насочена пред сè кон земјоделците за корисноста на компостот за подобрување на почвата, како и на сите други целни групи во однос на селектирањето на хартијата, пластиката и стаклото.

Со поставување на контејнерите на локации предвидени за селектирање на отпад, ќе се изврши и информирање на корисниците во однос на нивните задолженија во врска со селектирање на отпадот. Известувањата ќе им бидат доставени во вид на флаери на сите корисници и истите ќе бидат објавени на веб-страниците на Општина Охрид и на Јавното претпријатие.

Исто така за подигање на јавната свест потребно е на населението да им бидат доставени информации во врска со:

- Начинот на формирање на цените на услугата;
- Важноста да се плати услугата за собирање на отпад;
- Активностите кои ги прави Општината и Јавното претпријатие за подобрување на услугата и
- Опасностите од дивите депонии (загадување на почвата, водата и почвата, како и можноста од ширење на болести)

Преземањето конкретни активности за финализирање на јавната кампања треба да се реализира со:

- Повик кон локалното население за учество во акција за собирање на рециклабилни материјали;
 - Организација од страна на наставниот кадар заедно со учениците и практична примена на селекција на отпадот;
 - Награди од страна на Општината на оние коишто собрале најголема количина на рециклабилни материјали и
 - Веб-презентација на изведените активности и постигнатите резултати.
- Очекувани резултати од јавната кампања*
- Развиен концепт за информирање и едукација на населението;
 - Квантитативно зголемување на количеството на отпад при собирање на ПЕТ амбалажата, хартијата и другите рециклабилни материјали;
 - Повисоко ниво на свест кај најмладата популација и пошироката јавност за потребите од рециклирање на отпадот;
 - Поголема заинтересираност на населението за проблемите во животната средина и учеството на општината во акции за нивно решавање.
 - Воспоставување соработка на сите заинтересирани во процесот на подигање на јавната свест и воспоставување на систем за управување со отпадот.

Медиуми

На територијата на општината Охрид, достапноста на информациите до јавноста и комуникацијата со граѓаните е овозможено преку сите типови на медиуми.

14. Финансиски инструменти за спроведување на Планот за управување со отпад

Извори на финансирање на јавната услуга

Финансирањето на управувањето со отпадот како јавна услуга, Општина Охрид го обезбедува од надоместоците за извршена услуга на Јавното претпријатие.

Надоместокот за собирање, подигнување, транспортирање и депонирање на комуналниот отпад согласно Одлуката за утврдување на цените на услугите што ги врши ЈП „Охридски комуналец“ – Охрид, донесена од Советот на општина Охрид бр.07-3290/7 од 01.04.2014 год. изнесува:

- За домаќинства 2,4 ден./м² месечно
- За правни лица (во зависност од дејноста)
 - ✓ Угостителска дејност (површина на деловен простор до 100м²).....16,30 ден./м² месечно
 - ✓ Угостителска дејност (површина на деловен простор над 100 м²).....11,00 ден./м² месечно
 - ✓ Продажба на храна – паушал.....1.090,00 ден./м² месечно
 - ✓ Киосци за храна..... 540,00 ден./м² месечно
 - ✓ Адвокатски канцеларии, туристички бироа, приватни школи и сл.со површина од 500 м²..... 6,10 ден./м² месечно
 - ✓ Правни лица кои вршат нестопанска дејност со површина над 500 м²..... 3,20 ден./м² месечно
 - ✓ Хотели со површина над 100 м²
 - од мај до октомври.....10,90 ден./м² месечно
 - од ноември до април 5,45 ден./м² месечно
 - ✓ Објекти лоцирани надвор од територијата на општината за контејнери од 1,1 м³ (во еден правец)..520,00 ден./м³ + 11,00 ден./км
 - ✓ За депонирање на депонија „Буково“ надоместокот се утврдува во зависност од количината на отпадот.....33,00 ден. /м³

Степенот на наплата на годишно ниво изнесува просечно 84 %.

Генерално приходите добиени од домаќинствата и останатите извори не се доволни да ги покријат трошоците за обезбедување на услугите, бидејќи:

-Делот на неплаќачите изнесува околу 20%;

-Тарифите за отпад кои ги плаќаат корисниците на услугата не ги покриваат трошоците за одржување и инвестиции во нова опрема;

-Тарифите кои ги усвојува Советот на општината, на предлог на комуналното претпријатие се базираат на она што е финансиски достапно за корисниците, а не она што е реален трошок за услугите.

Приватен сектор

Во општина Охрид не постои присуство на приватен сектор во управување со отпадот освен во делот на селективното собирање и складирање на метали, хартија, ПЕТ амбалажа и слично (неколку приватни оператори со дозвола за вршење дејност складирање, третман и/или преработка на отпад).

Овој План за управување со отпад остава отворена можност за учество на приватни оператори во системот, кога ќе се создадат услови за заеднички интерес за тоа.

Капитални грантови од Инструментот на претпристапна помош на ЕУ (ИПА)

Ова е основен механизам на Европската Унија, кој обезбедува финансиска помош за реализирање на инвестиции што придонесуваат кон усогласување со Европското законодавство за земјите кандидати за членство.

Оваа активност ќе се обезбеди преку партиципирање во рамките на Југозападниот плански регион, кој ќе биде носител на активностите за регионално управување со отпадот.

Тарифи

Со Планот се предвидува промена на досегашниот начин на тарифирање на услугата за собирање, транспортирање и депонирање на комуналниот отпад. Промените се предлагаат за сите категории корисници на услугите.

При изработката на Планот е предвидено утврдувањето на цената на услугата да се врши согласно Методологијата за пресметување и одобрување на цената за интегрирано управување со отпад. Со овој План се предлага создавачите на отпад да плаќаат по количина или волумен на создаден отпад, со што доследно ќе се спроведе Законот, а ќе се овозможи и соодветна стимулација на правните и физичките лица за селекција и рециклирање на отпадот.

15. Анализа и предлог за најсоодветен начин на управувањето со отпад

Дефинирањето на најсоодветен начин за управување со отпад за Општина Охрид, пред сè треба да зависи од реалните можности за имплементација на Планот.

Генерално, концептот на планскиот период треба да биде насочен во три правци:

1. Воспоставување на нов плански период преку регионален пристап;
2. Воведување на примарна селекција и рециклирање на комуналниот отпад (цврст отпад, биоразградлив отпад, хартија, ПЕТ амбалажа и стакло) и
3. Преземање мерки во соработка со државните органи околу селектирање на опасен отпад кој во многу случаи е дел од комуналниот отпад (отпадни масла, медицински отпад, потрошени батерии и акумулатори, отпадни гуми и сл.)

16. Дефинирање на предвидени активности за реализација на Планот

Активности	Приоритет (2018 – 2020)
Подобрување на собирањето и транспортот на отпадот	Набавка на опрема за собирање на материјали за рециклирање, мешан отпад, зелен отпад, домашно компостирање; Изработка на планска документација и изградба на претоварна станица, собирни центри;
Промоција на минимизирањето на отпадот	Изградба на интегрирана инфраструктура за управување со отпад (инсталација за преработка на материјали за рециклирање)
Интервенција во системот за собирање на комунален отпад	Изградба на подземни и пресконтејнери; Набавка на нови возила; Набавка на нови контејнери (континуирано);
Подобрување на управувањето со депонијата за комунален отпад	Ремедијација на постоечките нестандартни депонии и дивите депонии
Превенција на создавање на отпад	Јавна кампања (континуирано) и организирање акции во училишта
Селектирање на рециклабилни фракции	Ниво на рециклажа минимум 60% стакло, 60 % хартија и картон, 50% метал и 22,5% пластика
Биоразградлив отпад	Воведување на основен систем за примарна селекција и рециклажа до 50 %
Промоција на учеството на јавноста и промена во однесувањето	Кампања за зголемување на јавната свест за управувањето со отпад и за селекција на отпад и компостирање
Мониторинг и информирање	Следење на индикатори
Организациона и инситуционална поставеност	Воспоставување на тарифен систем

Табела бр.7 : Активности за исполнување на планот за управување на отпад за општина Охрид

СОДРЖИНА

Вовед

Постигнувања од Планот за управување со отпад 2015 - 2017

1. Опис и оценка на постоечката состојба во врска со управувањето на отпадот:
 - Комунален отпад
 - Габаритен отпад
 - Биоразградлив отпад
 - Градежен шут
 - Хартија и ПЕТ амбалажа
 - Потрошени акумулатори
 - Отпадни масла
 - Старо железо
 - Отпад од електрична и електронска опрема
2. Предвидувања на идните состојби во врска со управувањето на отпадот во општина Охрид
3. Насоки и цели во врска со управувањето на отпадот
4. Стимулативни мерки за намалување на отпадот, негово повторно користење и рециклирање
5. Реализација на системот за мониторинг при управување со отпадот
6. Мерки и активности за намалување на биоразградливите состојки во отпадот наменет за отстранување :
 - Цели за намалување на биоразградливиот отпад кој се депонира
 - Опис и оценка на состојбите со биоразградливиот отпад во општина Охрид
 - Компостирање на биоразградливиот отпад
 - Препораки во однос на третманот на органскиот отпад според Интегрираната студија за компостирање на биоразградливиот отпад на територијата на општина Охрид
7. Локации и начини за отстранување на отпадот :
 - Депонирање на комунален отпад
 - Депонирање на градежен шут
8. Податоци за интегрирана мрежа за отстранување на отпадот
9. Технички и други услови коишто треба да се исполнат при управувањето со отпадот
10. Мерки за санација на дивите депонии
11. Активности коишто се преземаат од страна на Општина Охрид во врска со управувањето на отпадот
12. Регионален пристап на управувањето со отпад
13. Мерки за едукација и за подигање на јавната свест за управување со отпадот :
 - Активности за јавна кампања, информирање и едукација
 - Очекувани резултати од јавната кампања
 - Медиуми
14. Финансиски инструменти за спроведување на Планот за управување со отпад :
 - Извори на финансирање на јавната услуга
 - Приватен сектор
 - Капитални грантови од Инструментот на претпристапна помош на ЕУ
 - тарифи
15. Анализа и предлог за најсоодветен начин на управување со отпадот
16. Дефинирање на предвидените активности по приоритети за реализација на Планот

Број 08-2455/4
28.02.2018 год.
О х р и д

СОВЕТ НА ОПШТИНА ОХРИД
Претседател,
Живка Ангелоска